

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ТА ІНСТИТУЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ БОРТЬБИ З ФІНАНСУВАННЯМ ТЕРОРИЗМУ У КРАЇНАХ «ЗОЛОТОГО ПІВМІСЯЦЯ»: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

У статті здійснено спробу аналізу нормативно-правової бази та інституційного механізму боротьби з фінансуванням міжнародного тероризму у країнах «золотого півмісяця», а саме Іран, Пакистан, Афганістан. Країни «золотого півмісяця», насамперед, уособлюють проблему нелегального наркотрафіку, яку використовують терористи з метою відмивання грошей і здійснення терористичних актів. Уряди цих держав намагаються протидіяти фінансуванню тероризму за допомогою створення законодавства, пристосовуючи його до міжнародних угод щодо боротьби з тероризмом і фінансуванням тероризму. Виявлено, що Україна після подій 2014 р. може стати об'єктом діяльності міжнародних терористичних угруповань, територію якої терористи зможуть використовувати як транзитну. Хоча Україна здійснює низку заходів для запобігання терористичним діям на своїй території, певний практичний досвід і взаємодія у межах інституційного механізму, що діють у державах «золотого півмісяця» можуть стати в нагоді нашій державі.

Ключові слова: тероризм; фінансування тероризму; Міжнародна група з протидії відмиванню брудних грошей (ФАТФ); Іран; Афганістан; Пакистан; Україна.

Постановка проблеми. Міжнародний тероризм усе більше стає явищем, що не має географічних кордонів і несе загрозу як національній, так і регіональній та глобальній системі безпеки. Від тероризму потерпають країни, яким приманні внутрішньополітичні та міждержавні конфлікти (насамперед, близькосхідні та африканські держави), так і досить стабільні та безпечні країни Заходу, в яких здавалося б функціонує розвинена мережа правоохоронних органів. Імідж так званих «терористичних країн» мають здебільшого держави Азії. Зокрема, країни «золотого півмісяця» – Іран, Пакистан та Афганістан, де фінансування тероризму відбувається, насамперед, за допомогою продажу наркотиків. Останні два десятиліття тероризм у цих державах став скоріше міжнародною проблемою, ніж національною. Терористичні угруповання, що діють та дислокуються на території цих держав використовують не лише нелегальний обіг наркотичних речовин і продаж опіатів, а інші нелегальні методи отримання прибутку. Суспільна небезпека фінансування тероризму полягає в тому, що такі дії створюють умови для існування та ефективної діяльності терористів,

полегшує вчинення ними терористичних актів та інших терористичних злочинів. Такий стан речей стає передумовою для активізації влади у протидії фінансуванню тероризму, утворенню ґрунтовної нормативно-правової бази та національного інституційного механізму з метою протидії фінансуванню тероризму.

У 1989 р. був створений міжурядовий орган – Міжнародна група з протидії відмиванню брудних грошей (ФАТФ), який слідкує за боротьбою із фінансуванням тероризму, розробленням нормативно-правової бази та інститутів з цього питання. Країни «золотого півмісяця» знаходяться під пильним контролем цієї організації і мають як певні здобутки, так і прорахунки. Україна у зв'язку із подіями 2014 р. усе більше знаходиться під ризиком поширення тероризму, що спонукає нашу державу активізувати зусилля та вдосконалювати існуючі механізми протидії його фінансуванню.

Стан наукової розробки проблеми. Чимало науковців і публіцистів, які досліджують проблему тероризму, акцентують увагу на її залежності від фінансування, зокрема, недостатній протидії фінансу-

ванню терористичної діяльності та «відмиванню» грошей. Проте, серед вітчизняних науковців є недовільно дослідженим питання протидії фінансуванню тероризму у країнах «золотого півмісяця» на національному рівні – у межах нормативно-правової бази та інституційного механізму.

Серед українських дослідників загальні аспекти та міжнародний досвід боротьби з фінансуванням тероризму розглядали В. В. Коваленко [5], О. О. Резнікова, А. О. Місюра, С. В. Дрьомов, К. Є. Войтовський [1]. Правові аспекти регулювання проблем протидії фінансуванню тероризму в Україні після 2014 р. проаналізовано у статті заступника Генерального прокурора України, Головного військового прокурора А. В. Матіоса [7].

Роль наркотрафіку у двосторонніх пакистансько-афганських відносинах є предметом дослідження російських науковців Комісіної І. М. [6], Теріної В. В. [12]. Серед зарубіжних науковців феномен наркотичного тероризму та механізми протидії фінансуванню тероризму у країнах «золотого півмісяця» став об'єктом досліджень М. Зубаїра [26], В. Флебаб-Браун [19], Н. Хусейна [21].

Вагоме значення при написанні статті склали нормативні документи, законодавчі акти країн «золотого півмісяця» [16; 15; 17; 23; 25] та України [3; 4; 9; 10; 11; 13].

Мета статті полягає в аналізі нормативно-правової бази та інституційного механізму у боротьбі з фінансуванням міжнародного тероризму на території країн «золотого півмісяця» та визначенні позитивного досвіду для України у цій галузі.

Феномен тероризму притаманний країнам із різним економічним розвитком, політичним ладом і суспільними цінностями, як незалежним державам, так і колишнім колоніям, або постколоніальним державам. Таким чином, при дослідженні факторів генезису тероризму слід враховувати соціальні, економічні та історичні умови, які вплинули на формування необхідного фону для терористичної діяльності [14, с. 21].

«Золотий півмісяць» – це назва, яка втілює наркоторгівлю на території Пакистану, Афганістану та Ірану. У двосторонніх відносинах Кабулу та Ісламабаду існує двостороння взаємозалежність. Перший – уособлює територію, де переважно вирощуються опіати, а другий – виконує роль так званого «шовкового шляху» наркотрафіку та є виробником хімічних речовин з них (переважно героїну, марихуани, гашишу) [15]. Іран також є державою-транзитером наркотичних речовин.

Прикладом внутрішньодержавної протидії фінансування міжнародного тероризму є країни «золотого півмісяця», тому пропонуємо розглянути їх нормативно-правовий та інституційний механізми боротьби з тероризмом для аналізу досвіду для України.

Ісламська Республіка Іран одна з країн «золотого півмісяця», яка прикладає чимало зусиль для боротьби з нелегальним наркотрафіком і торгівлею наркотичними засобами, зокрема, що поширюються з Афганістану. У 1998 році Сполучені Штати видалили Іран із свого списку країн-виробників наркотиків.

Уже у 2003 році Бюро Державного департаменту США з міжнародних справ щодо наркотиків і правоохоронної діяльності (INL) заявляло: «Є величезні докази впевненої прихильності Ірану справі виведення наркотиків з Афганістану та його громадян. Оскільки Іран прагне досягти цієї мети, він, безумовно, також запобігає виходу наркотиків на ринки на Заході» [8]. Аналогічним чином, у Звіті стратегії боротьби з наркотиками, підготовленому Конгресом США за 2007 рік зазначається, що «дії Ірану підтримують глобальні зусилля по боротьбі з міжнародним оборотом наркотиків» [22].

На національному рівні в Ірані основним органом, який займається розробкою політики, відповідальним за планування та моніторинг різних аспектів кампанії з боротьби з наркотиками, є Штаб-квартира контролю над наркотиками (ДСН), яка була створена в 1988 р. ДСН координує діяльність, пов'язану з наркотиками, поліції (провідний виконавчий орган із точки зору конфіскації наркотиків), співробітники митниці, контингент ІРГК (Ірансько-ісламський революційний гвардійський корпус) та Міністерства розвідки, Міністерства безпеки, ісламського керівництва та Міністерства освіти та охорони здоров'я [23].

Нинішня глобальна система боротьби з наркотиками спирається на три міжнародні конвенції – Єдина конвенція про наркотичні засоби (1961 р.), Конвенція про психотропні речовини (1971 р.) та Конвенція проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин (1988 р.). Іран є учасником всіх трьох. У 2001 р. уряд Ірану ратифікував Протокол 1972 р. про внесення змін до Єдиної конвенції 1961 р. Іран, який підписав Паризький пакт 2003 р., є прихильником інтегрованого регіонального підходу до боротьби з нелегальним наркотрафіком [18].

Чимало зусиль у питанні боротьби з фінансуванням міжнародного тероризму приділяє Афганістан. Серед нормативно-правових інструментів боротьби з наркотичною загрозою існують такі багатосторонні договори, як: Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності (2000 рік); Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму (1999 рік); Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин (1988 рік). Також одним із головних документів щодо питань боротьби фінансування тероризму, обігом наркотиків та організованою злочинністю є Декларація, Заява та план дій держав – членів ШОС та Ісламської Республіки Афганістан, яка була прийнята у результаті Спеціальної конференції по Афганістану під егідою Шанхайської організації співробітництва (ШОС) у Москві 27 березня 2009 р. [2].

Інституційний механізм боротьби з наркотичним тероризмом уключає в себе:

- Національне агентство по боротьбі з наркотиками (з 2002 року);
- Міністерство з питань боротьби з наркотиками (Ministry of Counter Narcotics) (з 2005 року);
- Поліція з питань боротьби з наркотиками (Counter Narcotics Police of Afghanistan – CNPA);

– Головне антинаркотичне управління при МВС країни;

– Трибунал у справах з наркотиками (Counter Narcotics Tribunal – CNT) для розгляду справ про масштабні операції у сфері наркаторгівлі та контрабанди наркотиків;

– Цільова група з питань кримінального правосуддя (Criminal Justice Task Force – CJTF);

– Антинаркотичний судовий центр (Counternarcotics Justice Center – CNJC) [6, с. 33–34].

Тим не менш, не дивлячись на прийняті афганським урядом заходи щодо боротьби з незаконним обігом наркотиків і фінансуванням тероризму, повністю встановити контроль в країні поки що не вдається.

Етнічні та релігійні меншини також є частиною механізму незаконного обігу наркотиків у деяких периферійних районах Ірану. Наприклад, у Хорасанській області знаходиться велика кількість афганських біженців. Наркаторговці уздовж Північної лінії, зазвичай організовані в невеликих групах до 10 осіб, в основному є афганцями. Південні і північні маршрути підтримуються азербайджанськими і курдськими мафіями.

Зв'язок між Афганістаном та Іраном являє собою складне явище, яке ще більше узалежнює та об'єднує обидві держави. Як уже згадувалося раніше, зростання виробництва опіуму і героїну в Афганістані підживлює іранське зловживання опіатами та підвищує роль Ірану в якості країни транзитера наркотиків. Водночас в Афганістані спалахнуло зловживання опіатами, в якому повідомляється, що багато наркоманів повертаються у статусі біженців, які розвивали свої звички до наркотиків, перебуваючи в Ірані [18].

«Відмивання» грошей і фінансування тероризму в Пакистані часто здійснюється через альтернативні система грошових переказів – «Хунд» або «Хавала».

Варто зазначити, що саме факт існування вище зазначених систем банківських переказів коштів, які є найбільшим фінансовим спонсором терористів у країні призвело до зарахування Пакистану у «чорний список» FATF у лютому 2018 року. Хоча до цього часу держава перебувала у цьому списку з 2012 року до 2015 року і була виключена з нього. Пакистан потрапив до третьої групи списку, де країни, в яких безліч недоліків, які вже значний час не можуть бути ліквідовані урядом [20].

Проте не можна говорити про бездіяльність офіційного Ісламабаду у сфері боротьби з фінансуванням тероризму. Підтвердженням чого є розгалужена нормативно-правова база та інституційна структура.

У 1997 р. був прийнятий «Антитерористичний Акт» у Статті 11Н-К зазначено про кримінальну відповідальність осіб, які сприяють фінансуванню терористів. Уряд залишає за собою право заморожувати рахунки, як осіб, що підозрюються у нелегальних фінансових операціях, так і осіб, які потрапили до списку терористів [25]. Поправки до Закону були внесені у 2012 р. У 2007 р. тогочасний президент Пакистану П. Мушаррафф видав Указ про протидію легалізації кримінальних доходів і фінансування тероризму [26, р. 21]. Діє також «Акт про запобігання відмиванню доходів та фінансуванню тероризму» («Anti-Money Laundering Act») від 2010 р. [17].

У 2010 р. Державним банком Пакистану були видані «Економічні нормативи для комерційних банків», які зобов'язували банки надавати усю інформацію про підозрілі рахунки та сприяти складанню списків терористів [16].

У Пакистані створена система державних органів, які намагаються контролювати наркотрафік. У 2013 році Міністерство з контролю над наркотиками об'єднано з Міністерством внутрішніх справ (МВС). Пакистан створив Експертні зони в чотирьох провінціях, де функціонують групи «Талібану» та інші екстремістські організації ісламістського спрямування. Ці зони контролюються Головним управлінням митної розвідки. У 2010 році був проголошений «Майстер План з контролю над наркотиками» до 2014 року. Метою п'ятирічної політики, за словами федерального міністра по боротьбі з наркотиками М. З. Арбаб Хана, було проголошено очищення Пакистану від наркотиків. Першим кроком було зазначено нівелювання вирощування маку та контролю за його обігом з Афганістану [15, с. 18], а другим – політика щодо скорочення попиту шляхом виховання населення про небезпеку вживання наркотиків. Проте, по завершенню цієї широкомасштабної акції не можна говорити про її повноцінне виконання.

У країні питання фінансування тероризму та відмивання доходів входить до компетенції:

– Органу Фінансового моніторингу (Financial Monitoring Unit);

– Національного підзвітного бюро (National Accountability Bureau);

– Федерального слідчого органу (Federal Investigation Agency);

– Національного бюро з антинаркотичної політики (Anti-Narcotics Force);

– Комісії з нагляду за грошовими переказами Пакистану (Securities and Exchange Commission of Pakistan);

– Відділу економічних зв'язків Міністерства фінансів;

– Міністерства соціального захисту;

– Державного банку Пакистану [17; 26, р. 21].

Державний банк Пакистану (SBP) прийняв заходи для перевірки можливого фінансування терористичної діяльності, і до цих пір заморожені 128 банківських рахунків осіб, які підозрюються у причетності до фінансування терористів [26, р. 22]. Вагомим є залучення пакистанської армії до практичної частини боротьби із вирощування опіатів.

Щодо участі України у протидії фінансуванню міжнародного тероризму, можна зазначити наступну нормативно-правову базу та інституційні механізми.

До законодавчої основи у протидії фінансуванню тероризму належать такі документи. 23 грудня 2002 року був прийнятий Закон «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) грошей, отриманих злочинним шляхом, або фінансування тероризму». Саме в цьому документі висвітлено функції, права та обов'язки всіх суб'єктів системи фінансового моніторингу на двох її рівнях, а також порядок здійснення процесу фінансового моніторингу [4].

Наступним правовим актом, що регулює процес здійснення фінансового моніторингу, є Закон України

«Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III. Саме цим документом регламентується порядок відкриття банківської таємниці спеціально уповноваженому органу з питань фінансового моніторингу, а також банки постійно повинні вдосконалювати систему внутрішнього фінансового моніторингу [5, с. 59].

14 травня 2003 р. за № 189 була прийнята Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу».

10 грудня 2003 р. за № 1896 Кабінет Міністрів України затвердив Постанову «Про Єдину державну інформаційну систему у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму» [9].

Крім вищезазначених нормативних актів, в Україні була створена Концепція розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму на 2005-2010 рр. У 2015 р. було прийнято Стратегію розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на період до 2020 року [11].

Інституційний рівень протидії «відмиванню» грошей та фінансуванню тероризму в Україні є таким.

Суб'єкти державного фінансового моніторингу:

1. Спеціально уповноважений орган (Держфінмоніторинг);

2. Національний банк України, Національна комісія з цінних паперів і фондового ринку, Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України, Міністерство фінансів України, Міністерство юстиції України, Міністерство інфраструктури України, Міністерством економічного розвитку і торгівлі України [5, с. 59; 10].

Можна стверджувати, що внесення України до «чорного списку» FATF стало каталізатором розвитку нормативно-правової бази у сфері протидії легалізації доходів, одержаних кримінальним шляхом. Як результат, цей процес став продуктивним і призвів до виключення України із зазначеного списку у 2010 р.

Варто зауважити, що в аналітичній доповіді Інституту стратегічних досліджень України зазначається про актуальність вироблення нової та вдосконалення існуючої нормативно-правової бази та інституційного механізму протидії фінансуванню тероризму. Адже, Україна входить до групи країн, які міжнародні терористичні організації використовують як «транзитні». Такі країни не розглядаються терористичними організаціями як потенційні цілі, а використовуються для транзиту, перепочинку, лікування, вербування нових членів – тобто для забезпечення своєї діяльності [1, с. 11].

Служба безпеки України вже виявляла факти використання міжнародними терористами української території як транзитної, тобто такої, де можуть перебувати терористи, переховуватися, незаконно перевозити зброю, людей, наркотичні речовини. Нестабільність на сході України може сприяти до створення відповідного середовища для дій

терористів. Актуалізується це питання у контексті виправдання можливих агресивних дій РФ (нанесення повітряних ударів або офіційного введення російських збройних сил на територію України) під виглядом боротьби з тероризмом [1, с. 15].

Нині в Україні діє Концепція боротьби з тероризмом ухвалена Указом Президента України від 23 квітня 2013 р. № 230/2013, відповідно до якої основну загрозу для України становить діяльність міжнародних терористичних організацій. Наразі у нашій державі є потреба у розробці нового документа, який становитиме основу державної політики у сфері протидії тероризму на найближчі роки – Стратегії протидії тероризму в Україні, що має враховувати як найкращі світові практики, так і досвід проведення АТО в Україні (зараз Операція об'єднаних сил) [1, с. 18].

Виключно важливим видається й те, що у Стратегії національної безпеки України, затвердженій Указом Президентом України 25 травня 2015 р., серед основних напрямів державної політики у сфері національної безпеки України серед іншого визначено: 1) нейтралізацію сепаратистських та екстремістських рухів і організацій; 2) забезпечення державної безпеки у сферах боротьби з тероризмом, економічної, інформаційної, кібернетичної безпеки; розвиток спроможностей щодо запобігання і боротьби з тероризмом, а також спільної боротьби з тероризмом [13]. Тому, протидія фінансуванню тероризму є важливим елементом державної політики у сфері безпеки.

Висновки. У країнах «золотого півмісяця» діє досить розгалужена нормативно-правова та інституційна системи протидії фінансуванню тероризму, що виправдано історичними, геополітичними умовами виникнення та розвитку тероризму, зокрема, дислокації міжнародних терористичних угруповань на їх території. Проте, на практиці, їм ще не вдалося подолати не лише терористичну загрозу, а й хоч б контролювати шляхи фінансування терористичних угруповань. Причинами таких невдач є: нестабільне внутрішньополітичне середовище, вплив зовнішніх сил, залучення терористів до глобальної мережі.

У контексті терористичної загрози між країнами «золотого півмісяця» і Україною можна провести паралелі. Серед спільних рис із ситуацією, що існує на сході України та українсько-російських відносинах можна виокремити наступне. Пакистанська сторона звинувачує Іран у підтримці сепаратистів і терористів, які дислокуються у Белуджистані (Визвольна армія Белуджистану), а афганська сторона – Пакистан у підтримці талібів та мережі «Хаккані» на території Афганістану. У свою чергу, Україна також неодноразово звинувачувала РФ у фінансуванні та підтримці діяльності Донецької народної республіки (ДНР) та Луганської народної республіки (ЛНР).

Уважаємо досить ефективними дії пакистанської армії, яка під час проведення антитерористичної операції досить активно долучилася до зменшення рівня фінансування терористів за рахунок виробництва та продажу наркотичних речовин.

Хоча країни «золотого півмісяця» мають відмінне від українських реалій терористичне минуле і сьогодення, уважаємо, що Україні як державі, що

досить нещодавно зіштовхнулася з можливістю стати об'єктом терористів, є доцільним вивчення досвіду цих держав у протидії фінансуванню тероризму. Зокрема, нормативно-правовому оформленню механізму визнання на державному рівні організацій як терористичних про відсутність якого наголошує заступник Генерального прокурора України, Головний військовий прокурор А. В. Матіос [7, с. 43]. Як показує досвід Пакистану, ефективним у протидії фінансуванню тероризму, зокрема, через нелегальний наркотрафік, є залучення армії на території проведення

антитерористичних операцій. Для України було б доречним перейняття певних складових цієї практики із залученням військових структур до протидії можливим актам фінансуванню тероризму саме на території, яка найбільше піддається такому впливу в Україні (Донецька та Луганська області). Проте, насамперед, Україні варто на законодавчому рівні визнати «ДНР» та «ЛНР» терористичними угрупованнями і застосовувати щодо них відповідно вироблені механізми боротьби, у свою чергу і у форматі протидії фінансуванню тероризму.

Список використаних джерел

1. Актуальні питання протидії тероризму у світі та в Україні: аналіт. доповідь / Резнікова О. О., Місюра А. О., Дрьомов С. В., Войтовський К. С. ; за заг. ред. О. О. Резнікової. – Київ : НІСД, 2017. – 60 с.
2. Декларація, Заява та план дій держав – членів ШОС та Ісламської Республіки Афганістан (2009 рік) // ООН: офіційний сайт. URL : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/afgan_dec.shtml
3. Закон України «Про національну безпеку України» від 8 липня 2018 р. // Верховна Рада України. Законодавство України : офіційна сторінка. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
4. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» // Державна служба фінансового моніторингу України: офіційний сайт. URL : http://www.sdfm.gov.ua/documents.php?cat_id=32&doc_id=475&lang=uk&page=1.
5. Коваленко В. В. Міжнародний досвід у сфері запобігання та протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму: Монографія. – Суми : УАБС НБУ, 2007. – 140 с.
6. Комиссина И. Н. Незаконное производство наркотиков в Афганистане // Проблемы национальной стратегии. – 2010. – № 1. – С. 30–44.
7. Матіос А. В. Актуальні проблеми протидії фінансуванню тероризму в Україні: правові аспекти // Публічне право. – 2017. – № 1. – С. 41–45.
8. Международный доклад о стратегии борьбы с наркотиками за 2003 год (INCSR), выпущенный Бюро по международным делам о наркотиках и правоохранительной деятельности в марте 2004 года // ООН: офіційний сайт. URL : <http://www.un.org/ru/development/surveys/docs/drug2004.pdf>.
9. Постанова КМУ «Про Єдину державну інформаційну систему у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму» від 10 грудня 2003 р. № 1896 // Державна служба фінансового моніторингу України. URL : http://www.sdfm.gov.ua/documents.php?cat_id=34&doc_id=318&lang=uk&page=1.
10. Ризики тероризму та сепаратизму 2017. Державна служба фінансового моніторингу України // Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг: офіційний сайт. URL : <https://www.nfp.gov.ua/files/DepFinMon/%D0%A01%82%D0%B8%D0%B7%D0%BC%D1%83.pdf>.
11. Розпорядження від 30 грудня 2015 р. № 1407-р. Про схвалення Стратегії розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на період до 2020 року // Верховна Рада України. Законодавство України: офіційна сторінка. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1407-2015-%D1%80#n9>.
12. Терина В. В. Наркобизнес: новое лицо афганской трагедии // Мировая экономика и международные отношения. – 2007. – № 11. – С. 99–106.
13. Указ Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України» // ВРУ. Законодавство України. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>.
14. Хохлов И. О некоторых подходах к объяснению феномена терроризма // Мировая экономика и международные отношения. – 2015. – № 5. – С. 19–28.
15. Afghanistan opium survey 2012. – UNODC, 2012 // United Nations Office on Drugs and Crime. URL : http://www.unodc.org/documents/cropmonitoring/Afghanistan/Afghanistan_OS_2012_FINAL_web.pdf.
16. Anti-money laundering and combating the financing of terrorism (AML/CFT) regulations for Banks and DFIs // State Bank of Pakistan: official page. URL : <http://www.sbp.org.pk/bprd/2017/CL29-Annex.pdf>.
17. Anti-Money Laundering Act 2010 // National Assembly of Pakistan: official page. URL : http://www.na.gov.pk/uploads/documents/1449207682_201.pdf.
18. Calabrese J. Iran's war on drugs: holding the line // The Middle East Institute Policy Brief. URL : https://www.files.ethz.ch/isn/55944/No_03_Irans_War_on_Drugs.pdf
19. Felbab-Brown V. The drug-conflict nexus in South Asia: beyond Taliban profits and Afghanistan // Afghanistan-Pakistan theater : militant islam, security and stability. – 2010. – Vol. 5. P. 90–112.
20. Haider K., Mangi F. Pakistan Added to Global Terrorism-Financing Monitoring List // Bloomberg. 2018. June 28. URL : <https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-06-28/pakistan-added-to-globalterrorism-financing-monitoring-list>.
21. Hussain N. Narco-jihad: drug trafficking and security in Afghanistan and Pakistan. Washington, DC: The National Bureau of Asian Research, 2009. 65 p.
22. International Narcotics Control Strategy Report. 2006. Volume1, «Africa and the Middle East». P. 470–474. // US Department of State. URL : <https://www.state.gov/documents/organization/62390.pdf>.
23. Iran Counter-Measures against Drug Trafficking // Iran Drug Control Headquarters: official site. URL : http://dchq.ir/en/index.php?option=com_content&view=article&id=1168&Itemid=1006.

24. Mutual evaluating report anti-money laundering and combating the financing of terrorism // Financial Monitoring Unit: official page. URL : <http://www.fmu.gov.pk/docs/Executive%20Summary%202004.pdf>
25. The Anti Terrorism Act (ATA), 1997 // Public Procurement Regulatory Authority: official page. URL : <http://www.ppra.org.pk/doc/anti-t-act.pdf>
26. Zubair M. Money Laundering and Financing of Terrorism in Pakistan // International Research Journal of Social Sciences. 2013. Vol. 2(6), 20-23. June. P. 20-23.

I. Tykhonenko, O. Radchenko,
Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv

NORMATIVE LEGAL BASIS AND INSTITUTIONAL MECHANISM TO COMBAT THE FINANCING THE TERRORISM IN THE COUNTRIES OF THE «GOLDEN CRESCENT»: EXPERIENCE FOR UKRAINE

The article attempts to analyze the legal framework and the institutional mechanism to combat the financing of international terrorism in the countries of the «golden crescent», namely Iran, Pakistan and Afghanistan. The «golden crescent» countries first of all embody the problem of illegal drug trafficking, which terrorists use to launder money and carry out terrorist operations. The governments of these states are trying to counteract the financing of terrorism by creating legislation, adapting it to international agreements on combating terrorism and the financing of terrorism. It was revealed that Ukraine after the events of 2014 may become the object of activity of international terrorist groups, the territory of which can use as a transit by terrorists. Among the common features with the situation existing in the east of Ukraine and the Ukrainian-Russian relations, one can distinguish the following. The Pakistani side accuses Iran of supporting separatists and terrorists stationed in Balochistan (Liberation Army of Baluchistan), while the Afghan side – Pakistan in support of the Taliban and the Haqqani Network in Afghanistan. In turn, Ukraine has repeatedly accused Russia of financing and supporting the activities of the Donetsk People's Republic (DNR) and Lugansk People's Republic (LNR). We consider the effective action of the Pakistani army, which during the counterterrorist operation has been actively involved in reducing the level of financing of terrorists through the cultivation, production and sale of narcotic substances. Although Ukraine is taking a number of measures to prevent terrorist actions on its territory, certain practical experience and interaction within the framework of the institutional mechanism operating in the «golden crescent» states may be useful to our country. For instance, Ukraine must create legislative mechanism to take DNR and LNR status of terrorist organization.

Ke ywords: terrorism; financing of terrorism; Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF); Iran; Afghanistan; Pakistan; Ukraine.

Рецензенти: Євтушенко О. Н., д-р політ. наук, професор, ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв;
Шевчук О. В., д-р політ. наук, професор, ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв.